

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2011

Ενδεικτικές Απαντήσεις

ΑΡΧΑΙΑ

Κατεύθυνσης

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.

Τι λοιπόν (λες); Αυτό εδώ δεν είναι λογικό, είπα εγώ, και αναγκαίο συμπέρασμα με βάση όσα έχουν ειπωθεί προηγουμένως, πως δηλαδή ούτε οι απαίδευτοι και όσοι δεν έχουν γνωρίσει την αλήθεια θα μπορούσαν ποτέ να κυβερνήσουν με ικανοποιητικό τρόπο μια πόλη, ούτε εκείνοι που αφήνονται ελεύθεροι να απασχολούνται ως το τέλος της ζωής τους με την παιδεία, οι πρώτοι γιατί δεν έχουν στη ζωή τους ένα σκοπό στον οποίο στοχεύοντας πρέπει να κάνουν ανεξαιρέτως όλα όσα τυχόν κάνουν και ιδιωτικά και δημόσια, και οι δεύτεροι επειδή δε θα αναμειχτούν στην πρακτική ζωή με τη θέλησή τους, γιατί νομίζουν ότι είναι εγκατεστημένοι στα νησιά των μακαρίων, ενώ ακόμη είναι ζωντανοί; Σωστά λες είπε. Λοιπόν, είπα εγώ είναι έργο μας, εμείς οι ιδρυτές της πόλης να εξαναγκάσουμε τα πιο ξεχωριστά πνεύματα να επίδοθούν στο μάθημα που προηγουμένως παραδεχτήκαμε πως είναι το ανώτερο, να δουν δηλαδή το αγαθό και να ανέβουν εκείνη την ανηφορική οδό και αφού ανέβουν και δουν αρκετά, να μην επιτρέψουμε σε αυτούς αυτό που τώρα τους επιτρέπεται.

B1.

«έν παιδεία»: η αρχική σημασία της λέξεως παιδεία είναι αυτό που πρέπει να μαθαίνει το παιδί, η ανατροφή και η εκπαίδευση. Ως όρος, όμως, της παιδαγωγικής αποκτά την έννοια μιας γενικότερης καλλιέργειας, την οποία μπορεί μόνο ο άνθρωπος να κατακτήσει και γι' αυτόν το λόγο άλλωστε στα λατινικά ο όρος αποδίδεται ως humanitas. Κατά τον Πλάτωνα, βάση της παιδείας είναι η μουσική (λογοτεχνία, τραγούδι, καλλιέργεια της καλλιτεχνικής ευαισθησίας) και η γυμναστική, η εσωτερική καλλιέργεια αλλά και η σωματική διάπλαση. Ο όρος αυτός στο απόσπασμα της Πολιτείας παραπέμπει στη στροφή της ψυχής προς τη γνώση του Αγαθού και προς το Είναι. Είναι μια ανοδική πορεία προς την περιοχή των ιδεών. ["έν παιδεία διά τέλους" γίνεται αναφορά στην ισόβια επαφή με την παιδεία (διά βίου παιδεία). Εδώ δηλαδή σημαίνει την ενασχόληση με τη θεωρητική

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2011

Ενδεικτικές Απαντήσεις

μάθηση και την τέλεια αποκοπή (διά τέλους) από κάθε εξωτερική δραστηριότητα, κοινωνική ή πολιτική. Είναι γνώρισμα των πνευματικών ανθρώπων που μένουν κλεισμένοι στη μακαριότητά τους (*έν μακάρων νήσοις*)].

«*ἀναβῆναι ... ἀνάβασιν*»: στην αλληγορία του σπηλαίου ο φιλόσοφος παρουσιάζει το δρόμο προς τη γνώση σαν έναν ανηφορικό δρόμο που απαιτεί επίπονη προσπάθεια, προκειμένου να φθάσει κάποιος στο νοητό κόσμο και να αντικρίσει την αλήθεια και τα αγαθά που προσφέρει η παιδεία. Πρόκειται λοιπόν για την ανύψωση από τα ορατά ή αισθητά στα νοητά, στη θέαση των ιδεών και της κορυφαίας από όλες, της ιδέας του αγαθού. Είναι η «ανάβαση» από το ημίφως του σπηλαίου, της πλάνης και της άγνοιας στον «επάνω» κόσμο, στον κόσμο της αλήθειας και του Αγαθού. Η ανηφορική αυτή οδός συμβολίζει την κοπιαστική προσπάθεια που πρέπει να καταβάλει ο άνθρωπος για να ανυψωθεί από το φαινομενικό στην αληθινή πραγματικότητα. Αυτή δεν είναι μόνιμη κατάσταση της ψυχής. Έχει συγκεκριμένη καταληξη. Μετά την «ανάβαση» υπάρχει κατάβαση (*πάλιν καταβαίνειν*) στα λιγότερο θεωρητικά και περισσότερα πρακτικά όπως κοινωνικά ή πολιτικά ενδιαφέροντά της.

B2.

Στο απόσπασμα αυτό από την **Πολιτεία του Πλάτωνα** ο Σωκράτης αναφέρεται σε αυτούς που είναι ακατάλληλοι να αναλάβουν τη διακυβέρνηση της ιδεώδους αυτής πολιτείας. Η πολιτεία του Πλάτωνα ως κράτος παιδείας δε θα μπορούσε να αναδείξει σε πολιτικές θέσεις τους απαίδευτους, καθώς το προνόμιο της διακυβέρνησης της πολιτείας ανήκει σε αυτούς που έχουν κατακτήσει την ανώτερη μορφή γνώσης και έχουν καταφέρει να ατενίζουν το Αγαθό. Οι απαίδευτοι, αντιθέτως, βρίσκονται ακόμα στον κόσμο των φαινομένων, των απεικονίσεων των Ιδεών και αντιλαμβάνονται την αισθητή και μόνο πραγματικότητα. Ακατάλληλοι είναι και όσοι όχι απλώς δεν έχουν μάθηση περί της αλήθειας αλλά και άμεση προσωπική εμπειρία της ίδιας της αλήθειας. Η καθαυτή αλήθεια είναι νοερή ιδέα που ο νους την ατενίζει μετά από πνευματική εξάσκηση (μάθηση). Η «άμεση θεά» της αλήθειας που υπερβαίνει την απλή μάθηση, είναι η εμπειρία «*πειρα*» που δε διαθέτουν οι απαίδευτοι (ἄ-πειροι). Η ακαταλληλότητά τους έγκειται στο ότι δε διαθέτουν ένα υψηλό στόχο στη ζωή τους, βάσει του οποίου να προσδιορίζεται η συμπεριφορά και οι πράξεις τους. Και όταν αναφερόμαστε σε έλλειψη στόχων εννοούμε πολιτικών και κοινωνικών

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2011

Ενδεικτικές Απαντήσεις

στόχων που απαιτούν ενοποίηση όλων των δραστηριοτήτων μας προς έναν υψηλό συλλογικό σκοπό και όχι στόχων που εξυπηρετούν το ατομικό συμφέρον και οδηγούν σε ένα προσωπικό και μόνο ευδαιμονισμό. Στην πολιτική, όμως, φιλοσοφία του Πλάτωνα είναι εξίσου ανεπαρκείς για την ανάληψη πολιτικών εξουσιών και όσοι αφήνονται σε μια αποκλειστική ενασχόληση με το φιλοσοφικό στοχασμό και τη θεωρητική μάθηση και αποκόπτονται οικειοθελώς από κάθε πρακτική, πολιτική και κοινωνική, δραστηριότητα. Οι πεπαιδευμένοι δεν επιδεικνύουν καμία βούληση να ασχοληθούν με τη διακυβέρνηση, αλλά, αποστασιοποιημένοι, εκδηλώνουν μια στάση αδιαφορίας προς κάθε μορφή εξουσίας, αν και διαθέτουν τα υψηλά ιδεώδη και τις αξίες που είναι απαραίτητες για τον πολιτικό βίο της ιδεώδους πλατωνικής φιλοσοφίας.

B3.

Από το σχολικό βιβλίο (Φιλοσοφικός Λόγος, Ο.Ε.Δ.Β): σελ 102, «Όταν οι κηφίνες συνειδητοποιούν ... κάθε ανόσιούργημα».

B4.

ἀπόρρητος: προειρημένων

ντροπαλός: ἐπιτροπεύσαι, ἐπιτρέπειν, ἐπιτρέπεται

ἀντιβιοτικό: βίω

ἀποχή: ἔχουσι, μετέχειν

δυσπραγία: πράξουσι, πράττωσι

μονοκατοικία: τῶν οἰκιστῶν

προφήτης: ἔφη, ἔφαμεν

εἶδωλο: ἰδεῖν, ἰδῶσι

βάθρο: ἀναβῆναι, ἀνάβασιν, ἀναβάντες, καταβαίνειν

ἀνυπόμονος: καταμένειν

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1.

Εκείνοι λοιπόν δειπνούσαν σιωπηλά (με σιωπή), σαν να (επειδή τάχα) είχε διαταχθεί αυτό σ' αυτούς από κάποιον ισχυρότερο. Ο Φίλιππος λοιπόν ο γελωτοποιός, αφού χτύπησε την πόρτα, είπε στον υπηρέτη να ανακοινώσει και ποιος ήταν και για ποιον λόγο ήθελε να μπει μέσα, και είπε ότι παρευρίσκονταν αφού προετοίμασε (εξοικονόμησε) όλα τα αναγκαία (τρόφιμα), ώστε να τρώει τα

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2011

Ενδεικτικές Απαντήσεις

ξένα, και είπε ότι το παιδί (δούλος) πιεζόταν (στενοχωριόταν) πολύ εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν έφερε τίποτα (μαζί του) και εξαιτίας του ότι ήταν νηστικός. Ο Καλλίας, λοιπόν, όταν πληροφορήθηκε αυτά, είπε: «Αλλά, βέβαια, άνδρες, είναι ντροπή τουλάχιστον να αρνηθούμε τη φιλοξενία· ας μπει λοιπόν.» Και συγχρόνως έστρεψε το βλέμμα του στον Αυτόλυκο, φανερά εξετάζοντας τι φαινόταν σε εκείνον (τι θεωρούσε εκείνος) ότι ήταν (αυτό) το σχόλιο (πείραγμα)

Γ2.

κρείττονας-κρείττους

οὔτινος-ότου

φαίη

πᾶσι

ἐνεγκεῖν

αὔται

ἄνερ

αἰσχίονι

εἰσιθι

ἔδοξε(ν)

Γ3α.

αὐτοῖς: αντικείμενο στην μετοχή "ὡσπερ... ἐπιτέταγμένον".

τῷ ὑπακούσαντι: επιθετική μετοχή ως ἔμμεσο αντικείμενο στο ρήμα "εἶπε".

διὰ τὸ φέρειν: ἑναρθρο απαρέμφατο με την μορφή εμπρόθετου προσδιορισμού που δηλώνει το αναγκαστικό αίτιο.

ἀνάριστον: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του απαρεμφάτου "εἶναι", "τον παῖδα".

φθονῆσαι: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη ἑφραση "αἰσχροὺν (ἔστι)".

ἐκείνω: δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο ρήμα "δόξειε".

Γ3β.

Το ρήμα εξάρτησης "εἶπε" έχει κελευστική σημασία, οπότε το τελικό απαρέμφατο "εἰσαγγεῖλαι" μετατρέπεται σε κύρια πρόταση επιθυμίας που εκφέρεται με προστακτική, δηλαδή θα έχει την μορφή "εἰσάγγειλον". Η πλάγια ερωτηματική πρόταση "ὅστις εἶη" διατηρείται με μετατροπή της ευκτικής του πλαγίου λόγου σε οριστική και αλλαγή του προσώπου από γ' σε α' ενικό "ὅστις εἰμί".

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2011

Ενδεικτικές Απαντήσεις

Τελική μορφή : εισάγει τον όστις είμι

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δ. Αποστολίδης - Ι. Κουκόπουλος – Κ. Κουτσοποδιάτη - Δ. Τσίγκλος

ΣΧΟΛΙΑ

- ✓ Τα θέματα του αδίδακτου κειμένου κρίνονται ιδιαίτερως απαιτητικά και απευθύνονται σε καλά διαβασμένους μαθητές.
- ✓ Η απόδοση της μετάφρασης στη νέα ελληνική παρουσιάζει δυσκολίες όσον αφορά την παρουσία μακροπεριόδου λόγου και κάποιων άγνωστων λέξεων. Σε ορισμένα σημεία απαιτούνταν ιδιαίτερη προσοχή στην αναγνώριση και απόδοση κάποιων συντακτικών όρων.
- ✓ Οι γραμματικές παρατηρήσεις κάλυπταν ευρύ φάσμα της ύλης.
- ✓ Η συντακτική αναγνώριση των λέξεων θεωρείται βατή, ενώ σημαντικές δυσκολίες παρουσιάζει το β' σκέλος των συντακτικών παρατηρήσεων που αφορά την μετατροπή του πλαγίου λόγου σε ευθύ.
- ✓ Πρβλ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ βιβλιοθήκη, **Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής**
- ✓ Πρβλ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ βιβλιοθήκη, **Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής**

